

Pamięci Profesora Juliusza Narębskiego

Juliusz Narębski (styczeń 1986 r.,
foto: mgr Alina Dauksza-Wiśniewska)

Juliusz Narębski urodził się 5 stycznia 1927 roku we Włocławku. W 1928 roku Jego rodzice, wraz z trójką dzieci, przenieśli się do Wilna. Tam Jego ojciec, Stefan Narębski, objął posadę naczelnego architekta, a w 1937 roku stanowisko profesora architektury na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu im. Stefana Batorego. W Wilnie Profesor ukończył szkołę podstawową i gimnazjum, a w czasie wojny uczęszczał na tajne komplety. Wychowywany w patriotycznej atmosferze domu rodzinnego, mając 17 lat, wstąpił do Armii Krajowej i brał udział w walkach o Wilno.

Wilno opuścił w 1945 roku, przenosząc się wraz z rodziną do Torunia. Rok później, po zdaniu matury, rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Gdańsku. W 1952 roku ukończył studia z dyplomem lekarza. W tym samym roku, jeszcze na studiach, zawarł związek małżeński z Anną Rutką, przyszłym profesorem zwyczajnym i kierownikiem Zakładu Chemii Fizycznej w Instytucie Chemii Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, z którą miał dwóch synów.

Po odbyciu służby wojskowej, Juliusz Narębski podjął pracę w szpitalu w Toruniu, jako lekarz. Natomiast w 1953 roku odszedł ze szpitala i rozpoczął pracę na stanowisku asystenta w Zakładzie Neurofizjologii i Fizjologii Porównawczej UMK, kierowanym przez prof. Janinę Hurynowicz. Tutaj z wielkim entuzjazmem zorganizował pracownię elektroencefalograficzną, gdzie prowadził badania doświadczalne na zwierzętach, dokonując pomiarów fal mózgowych i temperatury ciała zwierząt. Wynikiem tych badań była obroniona praca doktorska: „Czynność bioelektryczna mózgu (EEG) królików w poronnych, powtarzalnych wstrząsach anafilaktycznych w toku przewlekłych stanów uczuleniowych” (1960 r.) i rozprawa habilitacyjna: „Analiza elektroen-

cefalograficzna mózgowych mechanizmów odwracalnego wstrząsu anafilaktycznego u królików” (1965 r.). W latach 1953–1962 prowadził także Pracownię EEG w Wojewódzkiej Przychodni Zdrowia Psychicznego w Toruniu, będąc jednocześnie konsultantem w sprawach diagnostyki elektroencefalograficznej.

W 1963 roku odbył 9-miesięczny staż naukowy w renomowanych laboratoriach neurofarmakologii i biochemii *Istituto Superiore di Sanita* w Rzymie, kierowanych przez laureatów Nagrody Nobla Daniela Boveta i Ernesta B. Chaina.

Oprócz pracy naukowej, zajmował się dydaktyką. Prowadził wykłady akademickie dla studentów, a od 1966 roku wykłady monograficzne z zakresu fizjologii mózgu, ze szczególnym uwzględnieniem fizjologii snu oraz termoregulacji. Dzięki wielkiemu talentowi oratorskiemu oraz aktorskiemu, wykłady te były porywające i cieszyły się ogromną popularnością również wśród studentów innych wydziałów, między innymi prawa.

W 1966 roku zajął się fizjologią porównawczą snu zwierząt i ludzi w aspekcie chronofizjologicznym. Za służbę na polu badań nad snem uznano go w 1972 roku za jednego z założycieli *European Sleep Research Society*, a w 1975 roku członka korespondenta *Sleep Research Society*. W 1974 roku zorganizował w Toruniu I sympozjum dotyczące badań nad snem, „Sen w Fizjologii i Klinice” z udziałem światowej sławy fizjologa snu i psychiatry prof. Iana Oswalda.

W 1968 roku rozpoczął porównawcze badania termoregulacyjne dotyczące homeotermii mózgu zwierząt. Później prowadził badania dotyczące termoregulacji u dzikich myszy oraz mechanizmów gorączki. W ramach tych badań był promotorem kilku doktoratów. W 1975 roku w wieku 48 lat uzyskał nominację na profesora nadzwyczajnego.

czajnego. Kilka lat później, w 1982 roku, zainicjował badania nad termoregulacją owadów latających.

Profesor Narębski jako głęboki patriota brał także czynny udział w ważnych wydarzeniach w życiu kraju. Wybrano go na pierwszego przewodniczącego Związku Zawodowego „Solidarność” na UMK.

W 1984 roku niezmiernie aktywnego naukowo Juliusza Narębskiego wybrano na przewodniczącego Sekcji Badań nad Snem Polskiego Towarzystwa EEG i Neurofizjologii Klinicznej. W tym samym roku został powołany na stanowisko kierownika Katedry i Zakładu Fizjologii, nowo powstałej Akademii Medycznej w Bydgoszczy (obecnie Katedra Fizjologii Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, UMK w Toruniu). Zatrudnił w niej młodych naukowców, w większości swoich byłych doktorantów i magistrantów. Tam też zorganizował warsztat do badań nad termoregulacją. Opiekował się także badaniami nad molekularnymi mechanizmami gorączki i tolerancji. Wypromował kilku doktorów. W dowód uznania został w 1985 roku zaproszony do *European Thermoregulatory Group*.

Dzięki wielkim talentom organizacyjnym oraz darowi zjednywania sobie ludzi, Juliusz Narębski zorganizował od podstaw i świetnie wyposażył pracownię badań nad snem człowieka, w której wypromował dwóch doktorów D. Pracką i T. Prackiego. Efektem pracy tego zespołu była udana konstrukcja pierwszego w Polsce, komputerowego systemu do analizy przebiegu snu człowieka — SomnoScan (1989 r.). Profesor Narębski w 1988 roku, jako jeden z pierwszych na świecie, wysunął hipotezę, że „sen jest procesem ciągłym, analogowym”, a nie skokowym (dyskretnym), jak go przedstawia hipnogram.

Na zaproszenie Profesora Narębskiego Komitet Nauk Fizjologicznych PAN gościł w Polsce wybitnych naukowców światowej sławy, prezentujących swoje wykłady dotyczące chronobiologii i snu, między innymi prof. Rogera Broughtona, prof. Pier Luigi Parmeggianiego, prof. Jamesa Horne’a oraz prof. Alexandra Borbély’ego. Gościł także znakomitych, zagranicznych naukowców głoszących wykłady z termoregulacji. Sam był także zapraszany do głoszenia wykładów za granicą w językach angielskim, włoskim i francuskim. Uczestniczył w kilkunastu międzynarodowych oraz kilkunastu krajowych kongresach i sympozjach naukowych, na których prezentował doniesienia, wygłaszał wykłady i przewodniczył obradom sesji plenarnych. Był członkiem wielu organizacji o charakterze naukowym, między innymi komitetów Nauk Fizjologicznych oraz Nauk Neurologicznych, rad naukowych Instytutu Biologii Doświadczalnej PAN im. M. Nenckiego i Centrum Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej.

Podsumowaniem naukowej działalności Juliusza Narębskiego była nominacja na profesora zwyczajnego, 1 lipca 1989 roku. Profesor został uznany za twórcę polskiej szkoły naukowej snu oraz termoregulacji.

Za swoje zasługi w badaniach nad snem, w 1990 roku został powołany na członka *Editorial Board* „*The Journal of Sleep Research*”. Z inicjatywy Profesora i jego staraniem powstało **Polskie Towarzystwo Badań nad Snem**, zarejestrowane w 1992 roku, którego był pierwszym prezesem.

Juliusz Narębski był autorem i współautorem 120 pozycji bibliograficznych. Był opiekunem naukowym i promotorem kilkudziesięciu prac magisterskich, 11 doktoratów i trzech przewodów habilitacyjnych.

Za swoje zasługi na polu działalności naukowej i dydaktycznej Prof. Narębski otrzymał wiele nagród i odznaczeń, w tym nagrody rektorskie oraz towarzystw naukowych. Otrzymał Złoty Krzyż Zasługi (1973 r.), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1981 r.), a w 1983 roku Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. W 1988 roku otrzymał Nagrodę Ministra Edukacji Narodowej I stopnia, natomiast w 1989 roku wyróżniono go jako Zasłużonego Nauczyciela.

Poza działalnością naukową bardzo interesował się historią Polski i posiadał olbrzymią wiedzę z tej dziedziny, którą chętnie się dzielił. Pasjonował się także Włochami i włoską kulturą. W latach 1985–1991 był prezesem Oddziału Toruńskiego Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Włoskiej, a od 1992 roku członkiem honorowym Toruńskiego Towarzystwa Przyjaciół Italii.

Dał się poznać jako osoba o wielkiej kulturze i dużym poczuciu humoru. Bezpośredni i życzliwy, lubiany przez wszystkich. Pomimo profesorskiego tytułu naukowego, dla Juliusza Narębskiego liczył się nade wszystko człowiek, a nie jego pozycja czy wykształcenie.

Złożony ciężką, nieuleczalną chorobą, którą dzielnie znosił przez ostatnie lata życia, był aktywny zawodowo niemal do końca swoich dni. Autor tej pracy obronił doktorat na miesiąc przed śmiercią Profesora. Niestety, Profesor nie mógł już zaszczyścić obrony swoją obecnością.

Profesor Juliusz Narębski odszedł od nas 19 lipca 1993 roku.

W 1993 roku nadano mu pośmiertnie dyplom i Medal Honorowy Napoleona Cybulskiego, przyznawany najwybitniejszym fizjologom przez Polskie Towarzystwo Fizjologiczne.

Od 1995 roku przyznawana jest przez Zarząd Polskiego Towarzystwa Badań nad Snem Nagroda im. Juliusza Narębskiego za najlepszą pracę dotyczącą badań nad snem.

(Opracowano na podstawie oryginalnego życiorysu profesora Juliusza Narębskiego z 26.03.1993 r., będącego w zbiorach autora. Fotografia ze zbiorów autora)

Tadeusz Pracki
*Katedra Fizjologii, Collegium Medicum
im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
UMK w Toruniu*